

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 693. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-drachmann14valshoot-idm140708758074352.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

Første Bind

Titelblad

Forskrevet - : dvs. skriftligt forpligtet, I bogen spilles generelt på forestillingen om at forskrive sig til Fanden: tankestregen efter ordet i titlen erstatter, hvad der tidligere stod i manuskriptet: »til Fanden«. En del af romanens mange hentydninger til Faust-dramaet kan forbindes med samme motiv. Det hedder med vidt perspektiv, at tiden har forskrevet sig til onde magter, eller at vi forskriver os til samfundet (s.271), til teateret eller til et slet publikum (s.537). Mere flersidigt: 1.III.16 (s.309). Konkret er der tale om forskrivning som en rent økonomisk gældsforpligtelse - Gerhards til Annette.

7

Viggo Drewsen : (1843-88), ved siden af sit virke som embedsmand og kontorchef dyrkede V.D. filosofiske interesser og udgav flere skrifter om især konsforholdet, således det anonymt udsendte *En Livsanskuelse, grundet paa Elskov* (1881), og deltog i 1880ernes sædelighedsdiskussion; heri fremhævede han på den ene side elskovsfolelsens grundlæggende betydning uanset kirkelig sanktion, vendte sig på den anden side imod promiskuøse forbindelser.

11

Sphinx: (...) Räthsel sein. Goethe. Faust. II : Sfinxens replik i Goethes *Faust, II* (1832), scenen »Klassische Walpurgisnacht« v.7132: »Udtryk dit eget selv, og du har gåder nok« (Martin N. Hansens overs.).

Første Bog

1.1.1

13

det kongelige Theater : på Kongens Nytorv, hvis nybygning - nu benævnt »Gamle Scene« - var taget i brug okt. 1874. - *en moderne Forfatter* : dvs. fra den naturalistiske tid som Henrik Ibsen fra 1870erne og 80erne eller de yngre københavnske som Otto Benzon. - »*Elverhøj* «: J.L. Heibergs nationalromantiske skuespil fra 1828 indtog pladsen som Det Kgl. Teaters mest spillede stykke. - *Godsejerrækker* : de større godsejere havde gerne en vinterbolig i København, hvor de og 694 deres familier bl.a. dyrkede Det Kgl. Teaters underholdende eller klassiske repertoire.

14

(*vi ville (nyde)*): nutids flertalsform; om denne ældre grammatiske forms lejlighedsvis brug i romanen, se Efterskrift s.682f. - *saa begyndte Orkesteret* : mellemaktsmusik, se s.16, l.10. - *Haydn* : Joseph H. (1732-1809), østrigsk komponist.

16

Rafaël : Raffaello Santi (1483-1520), en af renæssancens store italienske malere, - *fransk Visit* : kortvarigt besøg.

17

Hælv : halvdæl.

18

Danmark (...) Vænge : den ikke mindst efter 1848 populære fædrelandssang om Tyre Danebod, af

Laurids Kok (1634-91), trykt første gang i Peder Syv: *200 Viser om Danske Konger, Kæmper oc Andre* (1695). - *saluterede* : gjorde honnør for el. hilste med kanonsalut. - *skuffende* : illuderende. - *Brillant* : strålende glans.

20

Torvet : Kongens Nytorv. - *Sporvogn* : normalt hestetrukken i perioden (1880erne). - *skuffe* : bedrage.

21

Holmens Kanal : se kortet s.691 ang. denne og andre københavnske og frederiksbergske lokaliteter omtalt i romanen. - *sprungen* : danset (til ende). - *Chr. Winther* : (1796-1876) opfattes her som den landlige danske sommers digter. - *ville (...) oprive (...) fortære* : nutids flertalsformer, se Efterskrift s.682f. - *Etatsraad* : titel på person i 3. rangklasse, jf. n.t.s.68.

1.1.2

22

Vorherre under Debat : evt. med genlyd af Georg Brandes' løsen, i indledningsforelæsnings til *Hovedstrømninger* nov. 1871, om at sætte problemer under debat. - *Akademiet* : her = kunsten, vel særlig den etablerede, konservative; Det Kgl. Akademi havde fra midten af 1700-t. til huse i Charlottenborg på Kgs. Nytorv. - *kvantsvis, som Holberg siger* : på skrømt; fx i Holbergs *Ulysses Von Ithatia* (1724, tr. 1725): »De slaaes kvants-viis sammen«, regianvisning i 2. akt, 9. sc. - *unternehmend* : (ty.) aktivitetsberedt, rede til at udrette noget. - *Bagtalelsens Skole* : også den danske titel fra 1788 på R.B. Sheridans komedie *The School for Scandal* (1777). - *Fileværk* : slibemaskine, knivfabrik.

23

Klopfægteri : skærmysler, klammeri, - *stive i Hætten* : stædige, dogmatiske. - *ville* : se Efterskrift s.682f. - *skabroese* : vovede. - *Udstillingen* : Charlottenborgs forårsudstilling.

24

Pariser-Salonen : den årlige officielle kunstudstilling i Paris. - *Impressi - 69sonismen* : den moderne retning i fransk malerkunst, gerne dateret fra en udstilling i Paris 1874. - *Lionardo* : den italienske renæssancekunstner Leonardo da Vinci (1452-1519). - *Seminarisme* : halvdannelse, substansløst præk. - *en Journalist og Æsthetiker* : om modeller for denne og andre romanpersoner, se Efterskrift s.645f. - *Askov* . Askov Folkehøjskole, grundlagt 1865, var central i den grundtvigske bevægelse. - *Bjørnsons »Fiskerjenten«* : udg. 1868. Den norske digters fortællinger signalerer sammen med det førnævnte, at Nørager tilhører den grundtvigske side af Venstre-bevægelsen og måske ynder den såkaldte skolelærerlitteratur mere end de Brandes'ske gennembrudsforfattere.

25

to Mænd : se Efterskrift s.646. - *de to Augurer(s)* : augurerne i det gamle Rom tydede de tegn, der tilkendegav gudernes vilje; eksperter og vismænd. - *en garde* : (fr.) på vagt.

26

Islænder : Brynjulf er et gængs oldnordisk og nyislandsk navn. - *Gasos* : lamperne brændte med gas, jf. s.27,l.19.

28

Cliquot : en champagne. - *Treuga Dei* : (lat.) Guds fred, våbenstilstand påbudt af kirken i middelalderen. Tidligere en af forf.s ideer til romanens titel. Sml. også s.94. - *Lejdebrev* : tilladelse til fri gennemrejse el.lign. - *mod Skønhed (...) stræbt* : vistnok en allusion til Henrik Ibsens ord i »Ballonbrev til en svensk dame« (dec. 1870, i Ibsens *Digte* , 1871): »Thi mod *skønhed* hungrer tiden«, som Drachmann har som motto for sin bog *To dramatiske Digte* (1889). - *Glutten* : spædbarnet.

29

de »lykkelige Faa« : jf. det engelske udtryk »the happy few«, egl. fra Shakespeares *Henry V* (1599), 4.akt, 1.sc., v.60: »we few, we happy few, we band of brothers«, dvs. kongen og hans tapre skare over for en talstærk fjendtlig styrke.

32

Confound it! : (eng.) pokkers også! - *Polyfem (-Tænder)* : menneskeædende kæmpe i den græske sagn verden, jf. *Odyseen*, 9. sang. - *Seid (...) Millionen* : fra Fr. Schillers digt »An die Freude« (1785), kendt som slutkor i Beethovens 9. symfoni (1824).

33

Blænkerne : sonderende patruljesoldater. - *Gid Pest (...) Huse* : »A plague a (= on) both your houses!« udbryder Romeos ven Mercutio flere gange i Shakespeares tragedie *Romeo and Juliet* (ca. 1595), 3.akt, 1.sc., da han er blevet dødeligt såret i striden mellem slægterne (»husene«) Capulet og Montague. - *Heibergs Æsthetik* : den kunstoppfattelse og poetik, som J.L. Heiberg (1791-1860) udbredte gennem afhandlinger, kritik og til dels digtning, nød autoritativ status i vide kredse også efter hans død, men ansås af de yngre i 1870erne og 80erne for forældet, spekulativ, af en ugyldig idealisme. - *Allens 696 Danmarkshistorie* : historieprofessoren C.F. Allen (1811-71) havde skrevet en *Haandbog i Fædrelandets Historie* (1840), derpå en *Lærebog i Danmarks Historie til Skolebrug* (1843), der var meget udbredt. - *Bonvivant* : (af fr.) levemand.

34

Confound (...) King : fra den engelske kongesang »God save our gracious Queen/King« (1742) stammer disse linjer om rigets fjender: slå deres rænker itu,/ gør deres lumpne kneb til skamme,/ Gud bevare (egl. frelse) Kongen. - *Havelock* : kappe med slag uden ærmer. - *Vale* : (lat.) farvel.

1.1.3

35

Frokost : morgenmad. - *Middag* : varmt måltid midt på dagen el. hen på eftermiddagen.

36

Rheden : opankringsfarvandet uden for havnen. - *Dampernes Trafik* : til landliggerbyerne langs Øresund fra Skovshoved til Helsingør. - *Værfterne* : mindre træskibsværfter reduceredes med den tekniske udvikling efter ca. 1850.

37

næppe ville : se Efterskrift s.682f. - *Livius* : den romerske historieskriver Titus Livius (59 f.Kr.-17 e.Kr.) læstes normalt i skolens latinpensum. - *Trigonometrien* : læren om beregning af (vinkler og linjelængder i) trekanter. - *gik paa Stumperne* : kun med nod og næppe holdt den gående. - *Nihilister* : betegnelse for de russiske anarkister, der vakte opsigt i tiden såvel ideologisk som ved attentater o.a. voldsudøvelse.

39

Det Gode, det Skønne, det Sande : traditionel trehed af begreber i den idealistiske og romantiske æstetik og filosofi. - *Idealisme og Realisme* : populære begreber i forb. m. navnlig 1870ernes frontdannelser i livsanskuelse og kunst, således at idealisme gjaldt den ældre (generations) forældende kunst, realisme den moderne, formentlig illusionsløse virkelighedsafbildning.

40

Valgcensus : formueforhold som betingelse for valgret. - *Hovedlineal* : stor, T-formet lineal. - *faa Lov til at læse Latin - og tage saa mange Examinere, De vil* : 1875 indførtes adgang for kvinder til studentereksamen og til universitetet.

42

for bedre Køb : billigere.

43

mange Minotaurer (...) *Ariadnetraad* : i den græske sagnverden kendes Minotauros, et uhyre delvis i tyreskikkelse, der skjultes i Labyrinten i Knossos på Kreta og hvert år som offer fordrede 7 unge mænd og 7 unge kvinder fra Athen. Minotauros blev fældet af Theseus, som fik 697 hjælp til at finde ind i og ud af Labyrinten af kongedatteren Ariadne: hun forsynede ham med det garnnøgle, hvorfra han trak den vejvisende og frelsende »Ariadnetraad«. - *Halv-Verdenen* : (af fr.: demimonde) den dyrere del af de prostituerede. - *impertinente* : næsvise.

1.1.4

44

ovenpaa : sporvognene havde to etager. - *kullede* : nøgne, prunkløse. - *Katzenjammer* : (af ty.) tømmermænd. - *Postament* : sokkel. - *den borgerlige Konge* : H.V. Bissens statue (1858) af Frederik VI (1768-1839), konge fra 1808, men regent fra 1784 pga. faderens sindssyge.

45

Guldaldertid : denne benævnelse af litteraturperioden i beg. af 1800-t. i analogi med den romerske litteratur under Augustus var vistnok ny omkr. 1890. - *Øhlenschläger(s)* : Adam Oehlenschläger (1779-1850) boede i sin barndom og første ungdom på Frederiksberg og havde også i sine senere år en bopæl her (Fasangården). - *Vi alene vide* : den alm. forkortende gengivelse af Frederik Vis erklæring 1835, forstået som hævde af den absolutte autoritet. - *Ewald* : digteren Johs. E. (1743-81). - *fræk Fortrolighed* : i digtet »Til Sielen. En Ode« (tr. 1780) hedder det: »Blussende ved det Leer, som du kryber i,/ Væmmed ved Vrimlets frække Fortrolighed,/ Opsvinger du dig, vild, utretted,/ Hoit, som en springende Hval mod Solen.« (str.13). Johs. Ewald: *Udvalgte digte* v. E. Kielberg og K. Ravn (*Danske Klassikere*) 1998, s.98. - *Sippschaftet* : (af ty.) det familiære slæng.

46

slaa Trommen (...) *Marketendersken* : oversættelse af begyndelsen af Heinrich Heines digt »Doktrin«, det første i afdelingen »Zeitgedichte« i hans *Neue Gedichte* (1844), jf. Efterskrift s.658. - *Sorti* : afgang, egl. ved at forlade scenen.

47

Frakker : jakker. - *Kristiern den Anden* : (1481-1559), dansk konge fra 1513, fordrevet 1523, fængslet efter sin tilbagekomst 1531 og død i fangenskab. - *Titan* : egl. medlem af græsk gudeslæggt; på 1890-dansk: overmenneske. - *Vue(r)* : vision. - *Elskerinde* : Dyveke (jf. s.48, 1.2), som Chr. II havde mødt i Bergen og gjorde til sin kæreste; død 1517, muligvis forgiftet af stormanden Torben Oxe, som kongen lod henrette. - *Kone* : Chr. IIs hustru, den ostrigskfodte og nederlandsk opdragne dronning Elisabeth el. Isabella (1501-26). - *Raadgiverske* : Dyvekes mor, Sigbrit Villumsdatter, f. i Holland, var en indflydelsesrig rådgiver for Chr. II, særlig i den økonomiske politik. - *d\$ i Fængslet* : Chr. II døde ikke i fangenskab på Sønderborg Slot, men i arrest i Kalundborg 1559. - *niende Akt* : en velbygget tragedie har 698 normalt ikke over 5 akter. - *Makulaturen* : skidtet (egl. om kasseret trykt papir el. tarvelig emballage).

48

Hvergarn : hjemmevævet el. tarveligt stof af hørgarn og uld. - *sammensat* : kompliceret og navnlig i moralsk henseende ikke entydig, i modsætning til den alm. figurtegning i det romantiske repertoire. - *Trauerspiel* : ty.: sørgespil (som fx Schillers). - *Gretchen* : den kvindelige hovedperson i Goethes *Faust, I* (1808), se Efterskrift s.655-57. - *Doktor Heinrich Faust* : se Efterskrift s.655f. - *Skudsmaalsbog* : moralske omdømme; fra 1832 til 1921 skulle en skudsmaalsbog følge et tyende; den indeholdt oplysninger om person- og tjenesteforhold. - *Dr. Faustus* : den latinske navneform af Faust; medens Faust på tysk betyder 'næve', betyder det latinske faustus 'lykkelig'.

49

det Evigt Kvindelige : udtrykket fra de sidste linjer af Goethes *Faust, II* (1832), v.12110f.: »Das Ewig-Weibliche/ Zieht uns hinan«, Det evigt kvindelige drager os opad. - *uden Nerve* : slapt. - *Iarmoyant* : (af fr.) tårevædet. - *Allons* : (fr.) lad os gå. - *Lass die Musik (...)- drum!* : »Lad musikken lyde! Formér geledderne

påny! Trom-trom!« Citatet ikke identificeret.

50

Pusterthal(er-Sopran) : i de sydtirolske Alper.

1.1.5

50

Poesien (...) Menneske : jf. den traditionsrige forestilling (fra Platons dialoger *Ion* og *Phaidros*) om digtevirksomheden som en irrationel, hellig besæthed.

51

Rus : nybagt student, førsteårsstuderende. - *renommeret* : bekendt, berygtet. - *Elysium* : navnet på det lyse, paradisiske dødsrige i græsk mytologi; om Drachmanns model for etablissementet i romanen, se Efterskrift s.653. - *in myfreedom, myfancy's (...) my madness's* : (eng.) »i min frihed, min fantasiskabaret, hvor min ungdoms ånd sover begravet under min galskabs [ånd]«. Den Hamlet-lignende tirade er ikke et citat, i det mindste ikke et Shakespeare-citat, men vel Ulfs improvisation. Stavemåden 'burried' for 'buried' er Drachmanns. - *hende gik det (...) gal* : hentydning til den gale prins' kæreste Ophelia i Shakespeares *Hamlet* (ca. 1601). - *Neofyt* : nylig optagen.

52

Gesundheit (...) rosigen Licht : Skål, I herrer! »Længe leve Kongen! Lad glæde sig, hvo der ånder deroppe i det rosenrøde lys!« De to sidste sætninger er citat fra balladen »Der Taucher« (1797, Dykkeren), str. 16, af Friedrich Schiller (1759-1805). - *Hs. Højærværdighed* : gejstlig af høj rang, fx biskop, jf. s.71, l.18. - *Bor jeg paa det høje Fjæld* : første 699 ord i sangen »Norges Herlighed« af Johan Nordahl Brun (1745-1816), trykt i dennes *mindre Digte* 1791. - *Lord Byron* : den britiske digter George Gordon Lord Byron (1788-1824), se Efterskrift s.657f. - *Vi flænger vort Hjærte (...) Boghandler* : Drachmanns kilde til udtalelsen er ikke identificeret. - *Morituri te salut* [ant]: (lat.) »de, der skal dø, hilser dig«, hilsen til romerkejseren Claudius if. dennes levnedsskildrer Suetonius (ca. 70 - ca.140).

53

Transatlantiker : Atlanterhavsdampner. - *Næseklemme* : lorgnet. - *Kongerevue(s)* : kongelig inspektion af hær el. flåde, med behørig kanonsalut. - *Gige* : violin. - *Faust* : se her og for flg. kommenteringsord om Goethes *Faust*, herunder *Tragediens første Del* (1808), i Efterskrift s.655f. - *parerede* : væddede.

54

O schoöner (...) fliesst : v.2291 (i scenen »Auerbachs Keller in Leipzig«) i Goethes *Faust*, 1.del; det er alle krogæsternes replik, idet de begynder at drikke den vin, Mephistopheles har fremtryllet: »Oh hvilken skøn kilde, der strømmer os i møde.« (Rosenhoffs overs.). - *om vi ikke (...) paa Bjærget?* : jf. Jesper Ridefogeds replik i Holbergs *Erasmus Montanus* (opf. ca. 1723, tr. 1731), da han er imponeret af sin bysfælle Per Degns (dårlige) latinkundskaber: »Jo, jo, Monsieur Montanus, vi har sammend ogsaa Folk her paa Bierget«, dvs. den landsby, hvor handlingen foregår (3.akt, 3.se.). - *Uns ist (...) Säuen* : v.2293f. (i scenen »Auerbachs Keller«) i Goethes *Faust*, 1.del; fællesreplik sunget af alle krogæsterne: »Åh, hvor har vi det dejligt, som kannibaler, der æder,/ som svin, der mæsker sig i solet!« (Rosenhoffs overs.). - *Nur hütet (...) vergiesst* : v.2292 (i scenen »Auerbachs Keller«) i Goethes *Faust*, 1.del; Mephistopheles' replik: »Pas bare på, at I ikke spilder noget!« (Rosenhoffs overs.). - *have hemmelig Omgang med Musen* : være digter i smug; muserne i græsk mytologi var gudinder for kunstarterne. - *Broder i Apollo* : digterbroder el. kunstnerkollega; Apollon er i græsk mytologi bl.a. gud for kunstnerne.

55

Pillespejle : høje spejle anbragt på el. ved vinduespille. - *Gestalt* : skikkelse. - *Mephisto (...) Gretchen leicht* : v.4183f. og v.4187f. (i scenen »Walpurgisnacht«) i Goethes *Faust*, 1.del; Fausts replik: »Mefisto, kan du se den blege, smukke pige derhenne,/ som står ganske alene og lidt for sig selv? (...) Jeg må indrømme, at jeg synes,/ hun ligner den søde Margarete.« (Rosenhoffs overs.). - *Das ist die Zauberei (...) Liebchen vor* : v.4199f. (i scenen »Walpurgisnacht«) i Goethes *Faust*, 1.del; Mephistopheles' replik: »Det er jo netop

trolddomskunsten, din godtroende tåbe,/ at sådan et fantom forekommer enhver at være hans elskede!« (Rosenhoffs overs.). - *timbre* : (fr.) klangfarve.

700

56

Apparition : fremtoning. - *ville* : nutidsform, se Efterskrift s.682f. - *Diana(s)* : den jomfruelige måne- og jagtgudinde i romersk mytologi, svarende til Artemis i den græske. - *Marsk Stigs Døtre* : jf. folkevisen af dette navn (*Danmarks gamle Folkeviser* m . 146), der handler om de to forældreløse dotres landflygtighed, sorg og død.

57

Tornerose og *Snewittiken* (Snehvide): kvindelige eventyrfigurer fra brødrene Jacob og Wilhelm Grimms *Kinder- und Hausmarchen* (1812-15 og senere). - *Sakuntala* : heltinden i den oldindiske digter Kalidasas skuespil af sm. navn (antagelig 5. årh. e.Kr.); se også n.t. s.627 i Tillæg. - *Pigen i Museskindspelsen* : titelpersonen i »et jydsk Eventyr« i Chr. Molbech: *Udvalgte Eventyr og Fortællinger* (1843 og senere udgaver), i 1873 igen optegnet af Drachmanns korrespondent Evald Tang Kristensen (A. Aarne og S. Thompson: *The Types of the Folk-Tale* [*Motif Index*] (Helsinki 1928), 870). - *Tegnebog* : lommebog, notesbog. - *Gretchen* : jf. n.t.s.48 og Efterskrift s.656.

58

Sonet : digtform, der som her består af 4+4+3+3 linjer, hvoraf de sidste seks linjer holdes sammen af to rim; tilsvarende gælder ofte de første otte linjer, dog ikke her; til gengæld gentager rimene i Gerhards sonet dem i Ulfs.

59

Probiren (...) Kunst : (ty.) at forsøge er ingen kunst.

1.1.6

60

Folie : baggrund (at brillere på).

61

Bene : (ital.) godt. - *lo non sorw securo* : (ital.) det er jeg ikke sikker på. - *Gibser* : person, der laver gibsafstøbninger; eller: stukkator. - *Krigen* : 1864. - *Ily en a* : (fr.) der findes sådanne. - *Agamemnon(s) (...)* *Iphigenia* : Glucks opera *Iphigenie en Aulide* (1774), bearbejdet af Richard Wagner 1846, opførtes på Det Kgl. Teater første gang 1861 og forblev på repertoireet århundredet ud.

62

Soubrette : kammerpige, Pernille-type i (musik)teater. - *frugalt* : beskedent, tarveligt. - *Fräulein (...)* *Dänisch* : (ty.) froken(en) taler vel dansk? - *g'rade (...) herabgefallen* : (ty.) ordret: netop faldet op fra himlen. - *Heruntergefallen* : (ty.) faldet ned. - *Lass (...) Frdulein* : (ty.) Drop det, min dreng. Enhver fugl synger med sit næb. Ikke sandt, frøken. - *Aurora von Königsmark* : Maria Aurora von Königsmarck (1662-1728), begavet svensk adelsdame, hvis vidtløftige levned i forbindelse med den sachsiske og polske August II og forgæves tilnærmelsesforsøg til hans fjende Karl XII af Sverige har affødt et rigt anekdotisk 701 og litterært materiale. - *habe die Ehre* : (ty.) omtrent: det er mig en ære at træffe Dem. - *Toujours la même* : (fr.) stedse den samme.

63

Sind Sie unrklich (...) Frdulein? : (ty.) Er De virkelig ikke wiener, nådige frøken? - *Nee (...) Sächse* : (ty., let dialektalt) Næ, jeg er sachser! - *Aber nadirlich (...) Schafskopf* : (ty., delvis imiterende dialekt) Ja naturligvis; han er jo nærmest et halvt fæhoved! - *Vn poco infarinato* : (ital.) har snuset til en del forskelligt, forstår sig lidt på det ene og det andet; med en vis kulturel fernis. - *omme il faut* : (fr.) passende.

64

Nuits og Chambertin : fornemme mærker af bourgogne vin. - *Ich bin (...) Nase* : (ty.) Jeg er stolt af min røde næse! - *Ach! hären (...)* aanderes : (ty., dialektalt) Jamen hør nu! Det er en kedelig en! Syng noget andet!

66

»*Harmoni*« : romantikkens opfattelse af den græske oldtidskultur og skønhedsverden som bestemt ved apollinsk harmoni mødtes i slutn. af 1800-t. af modforestillinger hos bl.a. Nietzsche og følte i hvert fald som udpræget konventionelle. - *voilà tout* : (fr.) det er hele sagen. - *Lustig (...) leben* : (ty.) Muntert, muntert vil vi leve! - *pereat* : (lat.) lad ham falde (d.e. dødsdom). - *barok* - : bizar-

67

is' ja (...) *Leiche* : (ty., med dialektal udtale) det er jo den afdøde majors lig! søreme, en nydelig mand - et billedskønt lig! - *Habet* : (lat.) han far den/det. - *Jessus (...) wild* : (ty.) Gud, nu bliver den mand vild! - *Nur (...)* *anständig* : (ty.) fortsæt bare, men sømmeligt!

68

Etatsraad : se n.t.s.21. - *Bredgade og Kronprinsessegade* : opfattet som hjemsted for overklassen, det højere borgerskab. Se også s.104f. - *Rangklasserne* : det hierarki af titler (fx etatsråd) til højere embedsmænd og andre, som stats- og kongemagten efter visse regler tildelte. Her altså nogenlunde = samfundsspidsernes rækker. - *Hof- og Statskalenderen* : den årligt udsendte oversigt over statens institutioner, embedsmænd, ordensindehavere m.v. - *Aber schweig (...)* *veraasst* : (ty.) omtrent: Hold dog mund, dit svin [egl. pindsvin]! Hold mund! Du har jo besudlet hele nadveren for mig! - *ligger »krum paa Skjold«* : hentydning til linjen: »Ung Halfdan ligger krum paa Skjold« i str. I af »Frode paa Vifils Ø« i Oehlenschlägers *Helge* (1814). - *mir ganz Worst* : (ty.) mig ligefedt.

69

Node-Etagère : møbel med hylder til noder. - *Czardas* : vild ungarsk folkedans. - *Rakoczy-Marsch* : ungarsk nationalmarch, bl.a. kendt i bearbejdelser af Franz Liszt og Hector Berlioz.

70

Poco piu tardo : (ital. og mus.) lidt langsommere. - *habe nie (...)* *verführt* : (ty.) har aldrig forført en jomfru. - *N'en parlons plus* : (fr.) Lad os 702 ikke tale mere derom. - *Bonvivant* : (af fr.) levemand, - *forlorne Søn* : fortabte søn, jf. lignelsen i Lukas 15, v.11-32.

71

Konferensraad : titel på rangsperson i 2. rangklasse nr. 12. - *Ach, Vater (...)* *mori* : (ty.) O fader! du er dog en tro kammerat! Kom, gamle, kære fyr! Vi vil på druk! Hvadbeha'r? Hvad? Ryster på dit grå hoved og siger halvhøjt: (lat.:) husk, at du skal dø! Den tyske del af Ulfs lange replik er ikke identificeret som citat. - *den, som dør (...)* *Evigt-Kvindelige* : ligesom Faust, se n.t.s.49. - *Reclam-udgave* : billigbog i lommeformat fra forlaget Reclam i Leipzig. - *Hs. Højærværdighed* : jf. n.t.s.52. - *Sjællands Bisp* : den luthersk-evangeliske kirkes førstemand, fra 1854 til sin død 1884 den konservative H.L. Martensen, derpå 1884-95 biskop B.J. Fog. - *Af Jord (...)* *kommen* : ordene fra Jobs Bog, der bruges i kirkens begravelsesritual. - *Lær mig, o Skov* : Oehlenschlägers populære døds- og trøstedigt fra 1813, *Den danske salmebog* (1953) nr. 632. - *Fasankirkegaarden* : uklart, om der sigtes til Solbjerg kirkegård nærmest jernbanen eller Frederiksberg kirkegård med Oehlenschlägers og andre notabiliteters grave.

75

Saaledes endte den første puniske Krig : oversættelse af kendt sætning fra flere elementære latinlæsebøger. - *Dumas père's Musketerer* : i *Les Trois Mousquetaires* (1844), den populære historiske roman af den ældre Alexandre Dumas (1803-70). - *Je suis pris par une femme, / cheveux blonds et teint de lait* : (fr.) Jeg er betaget af en kvinde/ med blond hår og mælkehud. Citatet ikke identificeret af udg. - *Prærogativ* : særlig rettighed.

1.1.7

76

gamle Kongevej : en bredere præsentation af kvarteret og dets udvikling besluttede Drachmann at udelade fra begyndelsen af dette kapitel; under titlen »Intermezzo« tryktes det i et tidsskrift ved nytår 1890; se Tillæg.

77

Associé : (af fr.) partner, kompagnon.

78

Real- eller Latinskole : realskole: skole med en kortere og mindre lærd fagkreds, sigtende mod præliminæreksamen. Latinskole: gymnasium, dengang med oldsprogene i sin fagkreds, sigtende mod studentereksamen. - *national* : den tendens i dansk politisk liv i perioden efter 1864 og især 1870, der lagde vægt på det dansk-nationale og så med mistænksomhed på åbenhed over for de europæiske udlande.

80

Fribolig paa Akademiet : som hæderbevisning til fortjenstfulde ældre kunstnere og lærere ved Kunstakademiet på Charlottenborg. - *højre* : 703 se s.643ff. - *det Almene* : det offentlige, samfundsmæssige. - *del følger (...) Literaturen* : Siden Georg Brandes i sine 1871-forelæsninger havde talt om selvmorderen Werther (i Goethes roman 1774), og den naturalistiske litteratur havde skildret bl.a. trængte og fortvivlede mennesker, som ville tage deres eget liv, var en af de klerikale anklager mod den moderne litteratur, at den forherligede selvmord.

81

en Studie : skitse; tegning eller maleri efter model, jf. 1.2fn. - *Svippestok* : tynd, bøjelig spadserestok. - *Agat(knap)* : flerfarvet kvartssten. - *Flanør(en)* : lediggænger, der nyder gadelivet, herunder evt. passerende kvindeskønhed. - *Etatsraaden* : se n.t.s.21.

82

det Decente : det ærbare, sømmelige. - *Juno* : fyldig kvindelig skønhed; egl. gudinde for ægteskabet i den romerske mytologi. - *Justitsraad* : titel på rangsperson i 5. klasse nr. 3. - *Physicus* : (af lat.) embedslæge. - *flot* : overlegen, rask på det.

1.1.8

85

Amor og Psyche : i den senromerske roman *Metamorphoses* (i danske oversættelser ofte *Det gyldne æsel*) af Apuleius (ca. 125-180 e.Kr.) er indlagt den mytologiske fortælling om den skønne pige Psyche, der elskes af guden Amor, men mister ham, da hun overtræder hans forbud imod at tænde lys og se - og identificere - sin elsker. Jf. Efterskrift s.660.

86

Skolerne : uddannelsesforløbene for de forskellige billedkunstarter på Akademiet.

88

Cerberus : streng dørvogter; i græsk mytologi navn på den frygtelige hund, der bevogter dødsrigets port. - *my house is my castle* : det engelske udtryk for hævvelse af privatlivets ukrænkelighed og den private ejendomsret stammer i forskellige versioner fra 1500- og 1600-t.

89

Vallø : Vallø slot syd for Køge, hjemsted for en stiftelse for ugifte adelige damer. - *Geheime* -: betegner et højere trin på rangstigen, således geheime-etatsråd i 2. rangklasse i forh. til etatsråd i 3. rangklasse. - *mon dier* : (fr.) min kære. - *Fra-før-89* : tilhænger af den gamle enevælde og hierarkiske samfundsorden før den store franske revolution 1789.

90

den hvide Fane : eller den hvide lilje: mærke for det før-revolutionære franske kongehus (Bourbon), der genindførtes 1815-30. - *reformert Kirke* : betjener delvis fransk (calvinistisk) menighed. - *Rochefort* : den franske politiske journalist og smædeskribent V.H. de Rochefort (1830-1913), der propaganderede for en række forskellige, især 704 nationalistiske bevægelser. - *Voyons* : (fr.) lad os se. - *Tlieaterchef* : se Efterskrift s.646 og 652 ang. modelforhold. - *schwerfällig* : (ty.) tung, ubehjælpssom.

91

Stortyrk : den tyrkiske sultan (spøgefuld betegnelse). - *Selvhersker* : betegnelse for den russiske zar, dvs. enevældig hersker. - *Lampister* : teaterfunktionærer, der passer belysningen. - *Per-Tot* : uselvstændig og forsagt mand. - *Fürstendiener* : (ty.) fyrstetjener; snob for kongelige. - *den første slesvigske Krig* : 1848-50. - *K. D.* : Kommandør af Dannebrog (ordenen).

92

C'est une partie honteuse : (fr.) Det er en uværdig forbindelse. - *Familiekroniken* : familieannalerne, familiens historie. - *Genesis* : (af gr.) tilblivelseshistorie. - *gaa paa Spisekvarter* : være middagsabonnet på et spisehus el. en restaurant. - *Holmens Kirke* : marinens kirke, opført på Chr. IVs initiativ, i flere etaper (især 1640-42). - *R F P* : forkortelse for (lat.): Regna firmat pietas, gudsfrygt styrker rigerne, Chr. IVs valgsprog, der i denne forkortelse anbragtes på flere af de bygninger, han lod opføre.

93

Tinkturer : farver i flydende form. - *Voksstabler* : (spiralformede) voksllys.

94

Treugadei : se n.t.s.28. - *damasceret* : hærdet og evt. med indlagte søvel, guldfigurer i stålet. - *den evige Jøde i Gjenboerne* : Jerusalems skomager Ahasverus, der figurerer komisk i Chr. Hostrups sangspil *Gjenboerne* (1844), 1.akt, 9.se. - *tager Reis-auss* : forsvinder, stikker af.

95

mit Wonne : (ty.) med fryd. - *clairobscur* : (af fr.) malerisk fordeling af lys og skygge. - *Halvtinter* : halvfarver; lyse skygninger.

96

Valborgsnat : natten mellem 30. april og 1. maj, der i folketroen var tidspunktet, hvor troldtøj huserede, ikke mindst hekse - jf. også scenen »Walpurgisnacht« i Goethes *Faust*, 1.del (v.3835-4222).

97

Scheideivasser(s) : på tysk = skedevand, salpetersyre.

98

Je suis prit (...) lait : se n.t.s.75.

1.1.9

98

»*Udendørs og Indendørs*« : modellen for Nørager, Otto Borchsenius, redigerede 1880-84 ugebladet *Ude og Hjemme*. Se Efterskrift s.646 og 668f.

99

nomina sunt odiosa : (lat., et tillempet Cicero-citat): anførelse af navne er ikke ønskelig. - *polsk(e) Tiggergang* : betleri; særlig om en selskabsleg, hvor den tiggende indkasserer knips eller kys, som han skal videregive til sin »ægtefælle«.

100

knirket op : blive sat i bevægelse, fas liv i. - *Heine!* »Det er den første⁷⁰⁵(...) tillade det« : citatet er de sidste ord i Heinrich Heines prosaarbejde *Die Harzreise (1824)* (tr. 1826 i bd. I af hans *Reisebilder*), jf. Efterskrift s.658. - *Velin* : fint, pergamentlignende papir.

101

Hyp (...) *Heste* : Lille Claus' råb i H.C. Andersens eventyr »Lille Claus og store Claus« (*Eventyr, fortalte for Børn*, 1835). - *stikkes* : stikke boller på suppe = forme boller med en ske og sætte dem på suppe. - *kommer (...)* *til Vinden* : egl.: kommer skråt op mod vinden, så man kommer i fart; her nærmest: i (aggressiv?) stemning.

103

Psalmebogen : humoristisk betegnelse for et spil kort. - *Slut med Psalmebogen* : spillet er ude, vi er færdige.

104

ominøse : ildevarslende. - *Schopenhauerianer* : tidens moderne pessimisme påberåbte sig bl.a. den tyske filosof Arthur Schopenhauer (1788-1860). - *Slet Selskab fordærver gode sæder*, if. I.Kor., kap.15, v.33. - *Bredgade (s)* : se n.t.s.68.

105

Danskens (...) *Magt* : hentydning til sidste strofe af kongesangen, Johs. Ewalds »Kong Christjan« fra hans syngespil *Fiskerne* (1779). - *voluptøse* : vellystige. - *Slange (...)* *Adam* : jf. syndefaldsberetningen i 1. Mos., 3.

106

Decorum : (af lat.) det sømmelige. - *dillettede* : morede, fornøjede. - *ak hvor forandret: jf.* Blichers novelle med denne titel (1828). - *Matroner* : (ældre) gifte koner.

1.1.10

108

springe over Klingen : hugge ned, dræbe.

109

Nihilist : se n.t.s.37. - *værge vort Land* : hentydning til Bj. Bjørnsøns sang »Jeg vil værge mit land« i hans fortælling *Fiskerjenten* (1868); her: at være nationalt højreorienteret i perioden.

110

Buddene : ved konfirmationen eksamineredes bl.a. i de 10 bud fra 2. Mos., 20. - *Artium ved Universitetet* : artium = studentereksamen; denne aflægtes i ældre tid ved universitetet; 1875 fik kvinder ret til at aflægge studentereksamen og studere ved universitetet. - *prostituere os* : vanære os, gøre os til grin. - *Læseforeningen* : Kvindelig Læseforening, stiftet 1872.

111

foudre : (fr.) lynild, - *som Vorherre (...)* *klæder* : jf. Matt. kap.6, v.26-30 og Grundtvigs salme »Lille Guds Barn«, *Den danske salmebog* (1953) nr. 35. - »nye« *Mænd* : manuskriptet har »nye Mænd«, anførselstegn om hele ordparret, som vel må forstås som flertals-oversættelse af (lat.) *homo novus* = opkommende, nyrig. - *Waterclosetsystem* : se Efterskrift s.648.

706

1.1.11

115

Ejland : ø. - *skruede (...)* *Natlampe ivejret* : skruede vægen op, så lampen lyste mere.

117

(Livs-)Maxime : læresætning, formuleret visdomsord.

119

(en) rar (En) : mærkværdig. - *Lyst for (...)* *Æventyret* : trylleformel i eventyr, bl.a. hos Grimm, hos Sv. Grundtvig og hos Evald Tang Kristensen (»Den røde Ko« i sidstnævntes *Æventyr fra Jylland*, 1881). - *Emancipation* : kvindefrigørelsesbevægelsen markerede sig iøjnefaldende i forskellige retninger i Danmark i 1870'erne og 80'erne.

120

stukne : broderede.

1.1.12

121

engelsk Kamin : åbenbart en art, hvori der fyres med kul.

122

ikke min Broders Vogter : jf. 1. Mos., kap.4, v.9. - *Hverdagshistorie* : med hentydning til Thomasine Gyllembourgs fortællinger; en af de første, *En Hverdags-Historie* (1828), brugtes både som genrebetegnelse og i hendes anonymiserende angivelse af forfatterskabet i publikationerne som af »Forfatteren til en Hverdags-Historie«.

123

Ironien : vel med hentydning dels til begrebets negative karakter hos Søren Kierkegaard, dels til den målbevidst sarkastiske og satiriske stil hos Viggo Hørup, modellen for red. Bentzen. - *Partiet* : dvs. Venstre. - *de Gamle* : dvs. Højre. - *man begynder (...)* *frie Tænkning* : dette gjaldt faktisk flere betydelige personligheder som Georg Brandes og Drachmanns fætter Viggo Hørup. - »*Livet (...)* *indre*« osv. : citat fra Fr. Chr. Sibberns *Psychologie, indledet med alm. Biologie* (1843, 4. udg. 1862), der brugtes ved filosofikum-undervisning og til dels lærtes udenad. Den grundlæggende definition af livet var berømt for sin længde og tunge sætningsføjning.

124

Jerusalems Ødelæggelse : if. Jesu spådomme, fx Matt., kap.24, og byens faktiske ødelæggelse under romerkejseren Titus 70 e.Kr. - *Hamborgblaat* : d.s.s. mineralblåt, en blandet, lys blå farve. - *Shakspeare* : alm. stavemåde i 1800-t. og åbenbart Drachmanns foretrukne; de steder, romanen har Shakespeare med e midti, skyldes sætteren. - *Basta cosi* : (ital.) så er det nok. - *Flakon(er)* : lugteflaske el. her snarest lille glasel, porcelænsflaske med fx cognac.

125

Boulevard des Italiens : gade med modebutikker i Paris. - *Cirkelslaget* : cirkellinjen, cirkelfiguren. - *Amadis af Gallien* : titelhelten i en udbredt 707 portugisisk ridderroman fra o. 1500, bl.a. kendt som Don Quixotes forbillede i Cervantes' parodiroman 1605.

126

Vogt Dig : det udråb, hvormed Klint og et kor med komisk virkning skræmmer Løjtnant von Buddinge i Chr. Hostrups sangspil *Gjenboerne* (1844), 2.akt, 11.sc. - *spids* (, *min Frue*): spydig. - *Truvéren* : af fr. *trouvère*, svarende til provençalsk: *troubadour*. - (*forlanger*) *Satisfaktion* : æresoprejsning, især ved duel. - *Grog* : drik af rom el. cognac plus varmt vand. - *Bislag* : lille verandaagtig udbygning ved indgangen til et hus. - *spanskgrønt* : stærkt grøn farve af kobber, irgrønt.

127

var »festgeknejt« : sad fast på hotellet, fordi han var ude afstand til at betale. - *Kreuzer* : østrigsk småmønt; 100 Kreuzer = 1 gylden, jf. s.129, l.25.

128

Weiter : (ty.) videre. - *Bierfidlere* : musikanter (i ølstue el.lign.). - *Gretchen* : typen på den unge pige som i Goethes *Faust*, se Efterskrift s.656. - *flere (...) mellem Himmel og Jord, end osv.* : udtrykket fra Shakespeares *Hamlet* (ca. 1601), 1.akt, 5.se., v.166. - *le vent (...) fou* : (fr.) vinden, der går gennem bjergene, vil gøre mig gal. Citat fra Victor Hugos digt »Guitare« fra samlingen *Les Rayons et les Ombres* (1840).

129

lægge Vind paa : tilstræbe. - *Hverdagshistorie* : se n.t.s.122.

130

ville vi : se Efterskrift s.682f. - *Verveine (...)* - *Water* : parfume af jernurt (verbena). - *Parfum (...)* *rafraîchissant* : (fr.) blid, styrkende, forfriskende parfume.

131

Aften-Berlinger : avisen *Berlingske Tidende* udkom i perioden med en morgen- og en aftenudgave. - *Romanen deri* : føljetonen. - *Overformynderiet* : statsinstitution 1869-1981, der bestyrede umyndiges midler. - *Heinrich der Vogler* : tysk konge 876-936; *Vogler* = fuglefænger.

132

O sancta simplicitas : (lat.) o hellige enfold. - *elysæiske Marker* : udtrykket, der betegner det paradisiske land for døde heroer i græsk mytologi, spiller her måske på den parisiske boulevard Champs Elysées og sikkert på Ediths frederiksbergske »Elysium«. - *mais enfin* : (fr.) nuvel.

1.1.13

133

Satin- Velours : atlaskagtig fløj, jf. n.t.s.135. - *ere* : jf. Efterskrift s.682f.

134

Kjole : langskødet jakke.

135

Atlask : glinsende (silke)tøj af særlig vævning. - *Overhøring (...)* *Konfirmation* : jf. n.t.s.110. - *lykkelig (...)* *Øjeblikket* : jf. den eftertragtede, umulige og dog opnåede tilstand for Goethes Faust (i den såkaldte Pagtscene: »Studierzimmer«, v. 1699ff. i *Faust, I* :) »Werd' ich zum 708 Augenblicke sagen:/ Verweile doch! du bist so schön!« osv.: »Hvis jeg siger til øjeblikket:/ Bliv dog, du er så skøn« (Rosenhoffs øvers.); sml. *Faust, II*, v.11.585f.

136

Wagnersk : den tyske komponist og digter Richard Wagner (1813-83) var især ved sine operaer, der også opførtes i København, det store aktuelle navn i musikken. - *Margarita* : jf. Fausts Margarete = Gretchen, og *Henrik* : jf. fornavnet på Goethes Faust: Heinrich. - *Boudoir* : (af fr.) en kvindes gemak.

137

Approche : (fr.) kom nærmere, også som kommando til hund. - *Tusind og en Nat* : den arabiske eventyrsamling, kendt i Europa fra beg. af 1700-t. og flere gange oversat fra fransk til dansk.

138

KatzEnjammer : (af ty.) tømmermænd. - *Slet* : på slaget, præcist. - *Malefikant* : (jur.) forbryder. - *Fiat justitia* : (lat.) lad retten ske fyldest.

141

Chok(ket) : rytteriangreb.

143

Mønningen : her vel: murryggen.

1.1.14

144

lader (...) ligge links : (af ty.) tager ikke hensyn til, negligerer.

145

Schopenhauer : se n.t.s. 104.

146

lægge Torpedoen (...) Ibsen : sidste linje af Henrik Ibsens digt »Til min ven revolutionstaleren!« i *Digte* 1871 lyder: »Jeg lægger med lyst torpédo under Arken.« - *Ibsen* : havde i flere skuespil, bl.a. *Et dukkehjem* (1878) og *Gengangere* (1881) givet provokerende belysning af kønsforhold, ægteskab m.v. - *St. Paulus (...)* *gifte Jer* : i 1.Kor., kap.7, v.1-9. - *har in mente* : har (lat.:) i erindring, tænker på. - *Ivil fortryde (...)* eller ikke : jf. et af diapsalmata i Første Del af *Enten-Eller*, Søren Kierkegaards tobindsværk fra 1843; i *Skrifter*, V (1997), s.47. - *Julie og Romeo* : i Shakespeares kærlighedstragedie *Romeo and Juliet* (ca. 1595).

147

Borgerfejden : striden mellem de to partier i Verona er en forhindring for Romeos og Julies forbindelse, da deres familier er på hver sin side. Ulf hentyder her snarest til striden i 1870'erne mellem Georg Brandes-modstandere og -tilhængere. - *Sværmere* : raketter.

148

Heine : den tyske lyriker og prosaist Heinrich Heine (1797-1856), se også Efterskrift s.658. - *Wer zum ersten (...) sterbe* : digt nr. 63 i afdelingen »Die Heimkehr« (1823-24), optaget i *Buch der Lieder* 1827: »Den, der elsker første Gang,/ omend forgæves, er en Gud;/ men hvem der for anden Gang/ forgæves elsker, er en Nar. // Jeg, en saadan Nar, jeg elsker/ atter uden selv at elskes!/ Maane, Sol og alle

709

St

jerner/ lér, og jeg lér med - og dør.« (Poul Sørensens overs.). - *Barbe-bleu* [e]: (fr.) Blåskæg, kendt fra et eventyr af Ch. Perrault 1697; Blåskæg lod sine hustruer henrette, når de formastede sig til at kigge ind i hans hemmelige kammer. - *Henrik den Ottende* : (1491-1547), engelsk konge fra 1509, populært kendt for sine talrige ægteskaber, der i et par tilfælde endtes med, at han lod hustruen henrette.

1.II.1

149

Material- og Droguerihandel(en) : forretning, der handler med kemikalier, farver m.m. - *Sejerværk* : ur.

150

Ringens og Lampens Aand : de magiske hjælpere i Oehlenschlägers eventyrdrama *Aladdin* (1805). - *rundt* : klart, utvetydigt. - *Kønnet* : kvindekønnet, kvinderne.

151

Materialist : kemikalie- og farvehandler. - *Regalia* : mærke på stor cigar. - - *zerrissne* : (af ty.) sønderrevne, fortvivlede som moderigtigt i en vis art romantik. - *Aarestrup* : Emil Aarestrup (1800-56), se også Efterskrift s.655 og n.t.s.620.

152

At Natten (...) i Sjælen : af Aarestrups ritorneller, hhv. nr. 95, nr. 81 og nr. 101 i hans *Saml. Skrifter* , bd. II (DSL 1976), s.202-05. - *Amor (...) hos Psyche* : se n.t.s.85. - *Garibaldiskjorte* : rød skjorte, benævnt efter den italienske frihedshelt Giuseppe Garibaldi (1807-82) og hans friskarers uniform.

153

ere (...) ville (...) kunne flere gange: jf. Efterskrift s.682f.

155

Soit : (fr.) o.k., jeg accepterer. - *Frakken* : jakken. - *Andianw* : (ital.) lad os gå; af sted. - *a la campagna* : (ital.) ud på landet.

1.II.2

156

Landauer(en) : firhjulet tospænderkøretøj. - *voltigerede* : sprang behændigt. - *Villakvarteret* : mellem Gl. Kongevej, Frederiksberg Allé og Pile Allé.

157

Byron : den britiske digter G.G. Byron (1788-1824), se Efterskrift s.657f. - *Entontcas* : (af fr.): kombineret parasol og paraply. - *Let us have (...) after* : Byrons *Don Juan* , 2.Sang (1819), slutn. af str. 178: »kom, Vin og Kvinder, Liv og Lyst i Salen;/ imorgen ta'er vi Soda og Moralen.« (Drachmanns overs. 1880). - *Man (...) intoxication* : sammestedsfra, beg. af str. 179: »Rus maa der til; spørg hver erfaren 710 Mand!/ Rus er jo dog i Livet alt det Bedste« (Drachmanns overs.).

159

idenne Juninats (...) Frihed : fra Ulfs digt s.152ff. - *Vejridsningen* : grøften.

160

Aa Du (...) Jansen : personen/citatet ikke identificeret. - *Loven* : med hentydning til 2. Mos. kap.24ff. - *Konfession* : trosbekendelse.

161

bede : holde hvil.

162

full dress : (eng.) selskabstøj. - *Kallebodstrand* (Kalvebodstrand): Sjællandssiden ved den senere Sydhavn. - *heroisk Landskab* : som i den antikke digtnings helte- og halvgudeverden. - *Pan (...)* *Sivene* : den græske hyrdegud Pan skar en fløjte af den dunhammer (syrinx), som en flygtende nymfe var forvandlet til. - *Diana* : den romerske mytologis jagt- og månegudinde.

163

Maskepi : hemmelig forbindelse, sammensværgelse.

164

Aurora : morgenrødens gudinde i romersk mytologi. - *hinc (...) lacrimæ* : (lat.) »derfra disse tårer«. Citat fra den romerske digter Terents' komedie *Andria* (166 f.Kr.), 1.akt, sc.1. - *iUskyldighedstilstanden* : som Adam og Eva før syndefaldet; jf. 1. Mos., kap.3, v.5ff. - *som Ibsen siger* : Bisp Nikolas' replik i 2.akt af *Kongs-emnerne* (1863): »Jeg er i uskyldighedstilstand: jeg kender ikke forskel mellem godt og ondt.« - *Adam før Syndfloden* : fortalelse el. vittighed af Ulf: i 1. Mos. hører syndefaldet til Adam (i kap.3), mens det er Noa, der sidenhen reddes fra syndfloden (kap.6ff.). - *Evolutionen* : udviklingen, populært som biologisk og civilisationshistorisk begreb i perioden, efter Ch. Darwin og H. Spencer.

165

Slottet : Frederiksberg Slot.

166

Filister : spidsborger, sippet og amusisk person. - *Vidste Du (...) Frelse* : Jesu ord i Luk., kap.19, v.42, da han forudser Jerusalems ødelæggelse. - *Fæstning - Forter* : et vigtigt led i Estrup-regeringens politik var at udbygge Københavns forsvar ved en ring af kanaler, fortifikationer og fæstninger. Se også Efterskrift s.644. - *Slaget paa Rheden* : 2. april 1801, da englænderne under admiral, Lord Nelson besejrede den hjemmenværende danske flåde ved København. - *rev Voldene ned* : i 1856 opgaves Københavns utidssvarende befæstning, og nedrivningen af voldene omkring byen begyndte; dette var bl.a. signal til den hastige vækst af bebyggelser udenfor, ikke mindst i brokvartererne, jf Efterskrift s.648.

167

Sædelighedssag : igennem 1880erne var kønsmorale et stridspunkt. - *holder (...) Storebededag* : hvor københavnere i stort tal fejrede fridagen ved at spadserer på volden. - *heibergske Vaudeviller* : fra ca. 1825-40 og gennem resten af århundredet udgjorde de en populær del af 711 Det Kgl. Teaters repertoire, men betragtedes til sidst som en del af en spidsborgerlig og snerpet kultur. - *brand en burgsk* : af kurfyrstendømmet Brandenburg fremgik 1701 kongeriget Prøjsen, kernen i den tyske rigsenhed, der etableredes i løbet af 1800-t. - *glimre* : nutid, jf. Efterskrift s.682f.

168

Retfærdigheden (...) Juan synger : i Mozart og da Fontes opera *Don Giovanni* (1787, *Don Juan*) med den hævnende kommandants stenstatue til slut; ordene indgår i indskriften på statuen og læses/synges af Leporello i 4.akt, 1.sc. (A. Zinks ovs. af v. Wolzogens bearbejdelse: *Don Juan*, Kbh. u.å.). - *Ræk mig (...) Søde* : »Ci la darem la mano«, duet ml. Don Giovanni og Zerlina i Mozarts *Don Giovanni*. - *Addio* : (ital.) farvel. - *Signorina* : (ital.) frøken. Der fortsættes altså i operastilen, men her næppe citat.

169

Judas : han forrådte Jesus med et kys: Matt., kap.26, v.48f.

170

Bryggerierne(s) : Carlsbergs og Kongens Bryghus' bryggerier i Vesterbro-Valby-kvarteret. - *Slagterblod* : måske fra det nye kvægtorv fra 1879 i området. - *Garverbark* : bark, der indeholder farvestof, som bruges til garvning. - *Odalisk* : (hvid) haremspige hos den tyrkiske sultan. - *Almée* : ægyptisk sangerinde og danserinde. - *Bajadere* : indisk tempeldanserinde; også om kurtisane.

171

TH . Moore : den irske digter Thomas Moore (1779-1852) var kendt i Danmark bl.a. gennem oversættelser af Aarestrup og ved et kapitel i G. Brandes: *Naturalismen i England* (1875). Den gengivne passus er ikke identificeret. - *straks* : først. - *akurat* : just. - *Fehmgericht* : tysk domstol fra middelalderen, med hemmelighedsfulde virkemåder.

172

Pavlun : (bibelsk) telt, bolig. - *Dervisch* : asketisk muslimsk munk.

1.II.3

172

Frokost : morgenmad.

173

Bonjour : (af fr.) sort kjole (à la kjole og hvidt). - *Bajs* -: flonels-. - *Engagér* : ordre inden for fægtekunst til at presse modstanderens våben sidelæns. - *degagér* : ordre til at slippe presset på modstanderens våben og skifte side (h/v), - *Battement* : angrebsslag mod modstanderens våben, - *fald ud* : angrib.

174

Frakken : jakken. - *en garde* : (fr.) forsvarsstilling, hvorfra man tillige er rede til at angribe. - *Parade* : afbødning af angrebsstød. - *Ripost* : stød el. hug lige efter en parade. - *bardous* : brat, bums. - *voltigeret* : foretaget springøvelser (over hesten). - *Carit Etlars Skrifter* : forf. Carl Brosbøll (1816-90) skrev under pseudonymet Carit Etlar et stort antal 712 populære, især historiske romaner. - *temmelig nøgne (...)* *Træsnit* : der hentydes til den mere el. mindre pornografiske, primitivt illustrerede oversættelseslitteratur.

177

Let us (...) laughter : se n.t.s. 157.

178

Judas : se n.t.s.169.

1.II.4

180

A la bonne heure : (fr.) dvs.: lad gå. - *Bakkantinde* : i græsk-romersk mytologi en af de unge balstyrige kvinder i vinguden (Dionysos') Bacchus' følge, -*gamin* : (af fr.) kåd. - *Kongebrev* : bevilling til at indgå ægteskab uden forudgående lysning; vielsesbrev. - *Fait accompli* : (fr.) fuldbyrdet kendsgerning.

181

paa Klampenborg : dvs. på det derværende badehotel (fra 1866).

1.I

I.5

184

Stokværk : etage. - *Boulwardier* : (af fr.) person, der holder af at drive om på byens store strøg. - *Demimoneddamer* : se n.t.s.43.

185

bonapartistisk : som var tilhænger af indsættelse af et medlem af den siden 1870 fordrevne kejserfamilie Bonaparte som statsoverhoved. - *Gallicismer* : franske ord og vendinger i dansk. -

Konferensraaden : om titlen, se n.t.s.71. - *conseiller d'etat* : fransk dommer ved forvaltningsdomstol (altså en ordret, men helt misvisende oversættelse af Brynjulfsens danske titel).

186

Roman i gult Omslag : som dengang almindeligt for moderne franske bøger; her menes vel underholdningsroman. - *nitid(e)* : pyntelig, især sirligt indbundet. - *le Figaro* : mondænt, konservativt fransk dagblad. - *Frakken* : jakken.

187

Depesche : ilbrev el. telegram. - *Bon* : (fr.) godt.

188

sans façon : (fr.) uden omsvøb, evt. groft. - *Fornøjeligt* : fornøjet.

189

insultere : fornærme.

190

Faldskærm : uden relation til flyvemaskiner! - *Bredouillen* : (af fr.) spektaklet, skærmyslen.

1.II.6

190

Champs Elysées : den store boulevard op imod Triumfbuen i Paris. - *Karrebæksminde* : lokalitet på Sydvestsjælland, men godset er Drachmanns fiktion. - *Kammerherre* : titel på rangsperson i 2. klasse, nr. 5. - *713Bazarer for Zulukaffer-Missionen* : en (fiktiv?) af de kristelige filantropiske indsamlinger til den ydre mission. - *Stiftsprovsten* : højere gejstlig, der administrativt assisterer en biskop, her åbenbart Sjællands biskop i København.

191

Tunnel : tunnelen under Den engelske Kanal var således en idé hundrede år, før den faktisk blev bygget (1987-94). - *Inflammation* : betændelse, fx lungebetændelse el. blindtarmsbetændelse. - *merci* : (fr.) her: nej tak. - *Pletkniv(en)* : kniv med sølvbelægning. - *Mentor* : læremester, åndelig formynder.

192

elektriske Lamper : i perioden et moderne, påfaldende fænomen. - *café-chantants* : (fr.) kabaret'er. - *attraperet* : pågrebet, standset.

193

nedringet : her om herrejakke med rund dyb halsudskæring; moderne dandy-snit i perioden. - *Trottoir* : (af fr.) fortov. - *à la guerre* : (fr.) til kamp. - *Statskalender* : se n.t.s.68. - *Almanach de Gotha* : kalender udgivet i Tyskland siden 1763 med fortegnelse over alle levende medlemmer af europæiske fyrstelige og adelige familier.

194

Fædrenes Synder : 2.Mos. kap.20, v.5. - *ganske vist* : måske i den ældre betydning: helt bestemt. - *Alte Betschwester, junge* [Bettschwester]: tysk mundheld: Gammel bedesøster, ung sengeveninde. Jf.: Da Fanden blev gammel, gik han i kloster. - *'addition* : (fr.) regningen.

195

Bummel : sold, svir. - *en petit comité* : (fr.) i en snævrere, fortrolig kreds. - *Hanswurst-Bod* : harlekin- og klovne-teater. - *Opera comique* : på Opéra-Comique i Paris fik genren - med tekster på fransk i stedet for på

italiensk og med talt dialog - hjemsted fra 1716. Genrebegrebet blev siden udvidet, og teatret har skiftet bolig: 1870-87 husedes det i Théâtre Favart. - *Chansonnette*(-): (fr.) lille sang el. vise. - *Handelsbetjentfen*): kommis.

196

couplets : små vittige, ofte satiriske viser. - *Kurtisaner* : her i afledt moderne betydning = prostituerede. - *chic* : (fr.) moderne, pikant smag el. snit.

197

pandemisk(e) : syg; her snarest: liderlig (af gr. pandemos, som tilnavn til kærlighedsgudinden Afrodites kødelige aspekt). - *kultiverte* : velopdragne. - *elle (...)* *faite* : (fr.) hun er fandens velskabt.

198

bjærgtagen : helt væk, fortryllet som i eventyr og sagn om personer, der lokkes ind i elverpigernes høj el.lign.

1.II.7

198

Bajadere : indisk tempeldanserinde; glædespige. - *Stormogul(en)* : østerlandsk (mongolsk) herskertitel.
714

200

excommuniære : bandlyse, bortvise fra det hellige el. borgerlige samfund. - *Bakkanal* : svirefest.

1.II.8

201

Caporal(-): tobak af jævn kvalitet. - *alle sove* : nutid, jf. Efterskrift s.682f.

203

vide vi ikke : jf. Efterskrift s.682f. - *Roman* : kærlighedshistorie. - *Skærtorsdagsheks* : if. østdansk og svensk folketro fløj heksene natten før skærtorsdag (i anden folketro: skt. hansaften) til deres heksesabbat, deres løsslupne fest med Fanden, på Troms eller på Bloksbjerg; sml. s.558.

204

Madame (...) *maitresse* : (fr., dog med fejlplaceret cirkumfleks): Deres ærede elskerinde.

205

klerikal : kirkeligt sindet. - *indifferent* : ukirkelig; ligeglad. - *konnubialt* : ægteskabeligt. - *sinnlich-übersinnlich* : (ty.) sanselig-oversanselig.

207

Adam (...) *Syndefaldet* : 1. Mos., kap.3, v.22-24; kendt motiv i billedkunst og digtning.

1.II.9

207

facteur : (fr.) postbud.

208

vore første Forældre : dvs. Adam og Eva. - *Schopenhauer(s)* : se n.t.s. 104,

1.II.10

208

Sund Færgegaard : åbenbart fiktiv lokalitet el. benævnelse. - *Wiefroh (...) Menschen* : begyndelseslinjerne af det første brev i Goethes brevroman *Die Leiden des jungen Werthers* (1774), Den unge Werthers lidelser: »Hvor er jeg glad over, at jeg er væk! Bedste ven, hvad er dog menneskets hjerte!« - *Carlo Gozzi* : (1720-1806) italiensk forfatter og dramatiker, Udg. har ikke kunnet verificere den gengivne udtalelse, -*det »videnskabelige« Digteri* : måske hentydning til Løjtnant v. Buddinges ord: »ved literære Arbejder, ved Artikler i Bladene og videnskabelige Digterværker tjener jeg ikke saa lidt« i Chr. Hostrups syngespil *Gjenboerne* (1844), 2. akt, sc.4. - *slaar De (...) Luther* : reformatoren Martin Luther opslog i 1517 95 teser, bl.a. imod afladshandelen, på kirkedøren i Wittenberg. - *Theses* : (af gr.) sætninger, påstande. - *Højskole(s)* : universitet.

209

Herakles : den græske kæmpe og halvgud, der efter vældige bedrifter 715 mødte sin død ved den skrækkelige *Nessus skjorte* : en giftholdig kjortel, som Herakles fik og iførte sig, og som påførte ham brændende, langsomt dræbende smerter. - *profecto* : (af lat. - og holbergsk) minsandten. - *Catull* : den romerske kærlighedsdigter Gaius Valerius Catullus (ca. 84-ca. 54 f.Kr.). - *Ovid* : den romerske, bl.a. mytologiske og dristigt erotiske digter Publius Ovidius Naso (43 f.Kr.-19 e.Kr.). - *paa Volden* : Københavns bykerne var indtil 1850erne omgivet af volde, egl. befæstningsanlæg, nu yndede til promenader. - *Sang ikke (...) Spurv* : Catulls digte nr. 2 og 3. - *Kristenbernikovstræde* : gade i det indre København nær ved bl.a. Metropolitanskolen og Østre Borgerdydskolen i disse gymnasiers (latinskolers) daværende beliggenhed. - *blanco* : uden sikkerhed. - *Schleh-Augen* : dvs. slåen-øjne. - *Goethe (...) Turgenjew* : se Efterskrift s.655-58. - *Robert Burns* : skotsk lyriker (1759-96). - *Molière* : egl. Jean Baptiste Poquelin (1622-73), den store franske komediedigter. - *Alfred de Musset* : fransk digter (1810-51). - *Turgenjew* : den russiske romanforfatter Ivan T. (1818-83). - *Portia* : heltinden i Shakespeares komedie *The Merchant of Venice* (ca. 1598, tr. 1600). - *Elisabeth(s)* : Elizabeth I af England (1533-1603) regerede 1558-1603, dvs. det meste af Shakespeares levetid (1566-1616).

210

man siger (...) Venice : vel altså hofdame(r) ved Elizabeths hof, ikke dronningen selv. 1800-t.s Shakespeare-biografier var rige på gætterier og anekdoter. - *Globe* : Shakespeares teater i London i en del af hans skuespiller- og dramatiker-år. - *som frembringe* : jf. Efterskrift s.682f. - *Adam og Eva(s)* : efter 1. Mos. ofte i billedkunsten og i digtningen, fx John Miltons *Paradise Lost* (1667). - *Romeo og Julie* : i Shakespeares tragedie fra ca. 1595. - *Faust og Margrete(s)* : i Goethes *Faust*, sml. Efterskrift s.655f. - *Don Juan og Haidie(s)* : kærlighedspar i 2.-4. sang af Byrons *Don Juan* (1819-21), som Drachmann oversatte. - *Hagbart og Signe* : sagnet hos Saxo og folkevisen om den tragiske elskovshistorie ligger til grund for såvel Oehlenschlägers *Hagbarth og Signe* (1815) som Karl Gjellerups *Hagbard og Signe* (1884). - *Turgenjews (...) Conditorpige* : Gemma, den kvindelige hovedperson i Turgenjews roman *Foraars-Bølger* (1872, da. overs. ved Vilh. Møller 1873). - *Tolstojs Kosak-Skønhed* : Marjanka, den kvindelige hovedperson i Tolstojs fortælling *Kosakkerne* (russ. 1861, da. overs. ved W. Gerstenberg 1890). - *Dostojewski (...) Morder og Skøge* : hovedpersonerne Raskolnikov og Sonja i Dostoevskijs roman *Brøde og straf* (russ. 1866, da. overs. *Raskolnikov* ved A. Wendt og Erna Juel-Hansen 1884). - *Pegasen* : den vingede himmelhest i græsk mytologi, gerne taget som 716 billede på den digteriske kraft eller inspiration (»bestige sin pegasus« o.lign. udtryk).

212

lade Fiolen sørge : lade stå til, ikke bekymre sig på forhånd. - *Kæmpeviserne* : d.s.s. folkeviserne.

213

(Dame-)Boudoir : (af fr.) påklædnings-, spejl- og make-up-værelse. - *flet dit Aar* : således både i manus, der er næsten uden fejlskrivninger, og i bogtrykket 1890, uforklarligt for udg.; i trykkene 1899 og 1908, som digteren næppe har læst korrektur på, rettet til »Haar«.

214

Led mig (...) Fristelse : den 6. bøn i Fadervor: Matt., kap.6, v.13 og Luk., kap.11, v.4. - *Heurika* : (gr.) jeg har fundet det! Legendarisk udråb af *Arkimedes* (f. 287 f.Kr., græsk matematiker og fysiker, ved opdagelsen af en fysisk lovmæssighed. - *saa fuld (...) Augustmaaned af Fluere* : talemåde om uoverskueligt antal - hos Holberg »Fluer i September Maaned«.

215

Bloddraaben i Æventyret : ikke identificeret af udg. Betydningsfulde bloddråber forekommer i mange folkeeventyr og digtninge; jf. også Abels blod i 1. Mos., kap.4, v.10.

216

Madammen : dvs. jordemoderen. - *Offer og Accidents* : foreskrevet ydelse til præsten, især ved visse kirkelige tjenester, - *indigoblaa* : dybbå farve.

217

Harmonien i Naturen : if. romantisk forestilling.

218

decente : ærbare.

222

der staar (...) skadeligt : nyttelæren var en del af positivismens etik, men denne - meget grove - formulering har udg. ikke identificeret.

223

Logograf : bogstavgåde.

224

Roman : også med betydningen kærlighedshistorie. - *Nirwana* : tomhed, den salige udfrielse fra jeg'et i buddhismens lære, aktualiseret af bl.a. den tyske filosof A. Schopenhauer. - *pastoral(e)* : egl.: vedr. hyrder; her om hyrdedigtningen og dens stilleje. - *J'aime (...) vin* : (fr.) jeg holder af god vin. Antagelig citat af en drikkevisel. kabaretsang. - *Eau de Verveine* : se n.t.s.130.

1.II.11

226

Caporal : jævn pibetobak.

227

ikke noget Udkomme : ikke noget at stille op.

228

de Ingemannske Romaner : den realistiske periode anså Ingemanns romaner - såvel de historiske (1824-

36) som samtidsromanen *Landsbybørnene* (1852) - for naivt skematiske i deres etik og menneskeopfattelse.

717

Tredie Bog

1.III.1

229

milieu : med lille begyndelsesbogstav, altså af forf. følt som en fransk glose, der endnu knap har faet indfødsret som dansk fremmedord (substantiv med stort). - *Konferensraad* : se n.t.s.71.

230

Carçon : (af fr.) her: ungkarl. - *Duodez* -: bog i ganske lille format.

231

Riget fattedes Penge : således udlagdes populært forkortelsen R F P på bygninger fra Chr. IVs tid i København, jf. n.t.s.92. - *Resten (...) Hamlets Ord* : The rest is silence, prins Hamlets sidste ord, før han udånder i 5.akt, se.2, v.360 i Shakespeares tragedie *Hamlet* (ca. 1601).

232

raillerende : drillende, spottende. - *det Bakkantiske* : det berusede el. tøjlesløst erotiske.

233

Forestillinger : bebrejdelser.

234

Informationer : privatundervisning.

235

Professionisterne : de næringsdrivende, håndværkerne; her evt. de professionelle el. levebrøds-politikere.

236

ville rage : nutid, sml. Efterskrift s.682. - *taget dit Parti* : truffet dit valg, måske med hentydning til Fr. Paludan-Müllers *Adam Homo*, beg. af 10. Sang (1849). - *Fiffikus* : smart, snu person. - *Forsvarssagen* : se Efterskrift s.664. - *Statssocialisme* : i modsætning til den egl. antikapitalistiske socialisme betegner statssocialismen statslig varetagelse af sociale hjælpeforanstaltninger m.v., som teoretisk og praktisk udviklet i Bismarcks Tyskland siden 1870erne.

1.III.2

237

fortune cachée : (fr.) skjult formue, skat; her: skjult kærlighedseventyr.

238

Kanapé : lille sofa.

239

Overkastet : sjalet.

240

ubehjælpssomme : hjælpeløse. - *Kravat* : halssløjfe, slips, gerne fastbundet til at sætte fast foran på kraven, - *fausse couche* : (fr.) abort.

1.III.3

241

Jærnbade : mineralbade i stærkt jernholdigt vand. - *Franzensbad* : tjekkisk Františkovy Lázně: ligesom Marienbad og Karlsbad et af de yndede kursteder i det nordvestlige Bøhmen (indtil 1918 under 718 Østrig). - *Kärnten* : i Sydtyrol, dengang østrigsk, siden 1919 delvis italiensk (Alto Adige). - *voluptøs* : yppig. - *Sommerfrischler* : (ty.) ferierende.

242

Frisch auf : (ty.) ny vind, af sted. - *paa Vidderne* : titel på et af Henrik Ibsens digte i hans *Digte* (1871). - *über Berg und Thal* : (ty.) over bjerg og dal; alm. vending i romantikkens sangdigtning. - *Almen* : (af ty.) sæteren. - *Senn(-)*: (ty.) sæter.

243

Burscher : (af ty.) fyre. - *Schnadahüpfel* : tysk-østrigsk improviseret sang i 4-linjede strofer, med jodlen. - *schimpfer* : (af ty.) skælder ud på. - *Wagnerianer* : jf. n.t.s. 136.

244

gauche : (af fr.) kejtet. - *der trockne Däne* : (ty.) den tørre el. stive dansker. - *leget ud* : formentlig fra Byrons *Don Juan* , 11.sang, str.86, der igen rummer Shakespeare-citater: »'Life's a poor player.' Then: 'play out the play/ Ye villains!'« , i Drachmanns overs. (*Don Juan* , Andet Halvbind, 1902): »'Livet er Skuespil!' - 'spil da til Ende,/ Hallunker!'«

1.III.4

245

Studenterne i Auerbachs Kælder : i scenen »Auerbachs Keller in Leipzig« i Goethes *Faust, I* , gækkes de svirende unge mennesker (»Gesellen«, altså håndværkere, ikke studenter) af Mephistopheles' magiske forvandlingsnumre.

246

Filister-Næse i Haanden : som Brander med Siebels næse efter optøjer og Mephistopheles' magi (*Faust* , 1.del, v.2323). - *Zum Teufel (...) geblieben* : (ty.) Spiritus'en er gået Fanden i vold, dorskheden er blevet tilbage. Fra digtet »Kastraten und Männer« i *Anthologie-Gedichte* af Fr. Schiller (1759-1805). - *intet »Folk«* : ingen (revolutionær) underklasse.

247

Sisiphus : (lat. navneform) i græsk mytologi en sagnkonge, der i dødsriget var straffet med et uendelighedsarbejde - at rulle en tung sten op på et bjerg, hvorfra den straks trillede ned igen. - *Ixions Hjul*: i græsk mytologi straffes sagnkongen Ixion ved at være fastspændt til et ildhjul, der stedse drejer rundt. - *spasere (...)* Dante eller *Virgil* : den italienske digter Dante Alighieri (1265-1321) og den romerske digter Virgil el. Vergil (70-19 f.Kr.). Den sidste figurerer som fører og vejviser for Dante igennem Helvede, som det skildres i *Divina comedia* : Dantes visionsdigt fra beg. af 1300-t. - *Æneide* : Vergils heltedigt om Romerrigets grundlægger Æneas, skrevet i årene op til digterens død i 19 f.Kr.

719

248

Smørret - uansét Margarine : produktionen af margarine, »det nye kunstsmør«, tog fart i Danmark i 1880'erne; Otto Mønstedts margarinefabrik åbnede som den første herhjemme i 1883. For det smørproducerende danske landbrug og dets talsmænd - bl.a. Viggo Hørup ved Folketingsforhandlinger i 1887 - var det et problem; de talte for restriktioner, mens bl.a. arbejderne i titusindvis underskrev en adresse til fordel for den billigere margarine. Striden kendt som »Margarinekrigen« 1887. - *Kapellan* : hjælpepræst. - *Konfessionarius* : (af lat.) hoffets præst. - *prædestineret* : forudbestemt, ligesom Gud har forudbestemt individerne til frelse eller fortabelse if. fx Rom. kap. 9 samt den hellige Augustin og reformatorerne Luther og Calvin. - *Boston* : et kortspil. - *den romerske Guldalderlitteratur* : med bl.a. digterne Catul og Ovid (se n.t.s.209) behandler erotiske emner med stor frihed.

249

Vallø-Stiftsfrøken : se n.t.s.89. - *urbant* : hørligt. - *Kalumniant(s)* : bagvasker. - *Kammerjunker* : titel på rangsperson i 4. rangklasse, nr. 2.

250

indre Mission contra Socialismen : Indre Missions organisationer grundlagt i 1860'erne samlede ikke mindst tilhængere blandt fattigfolk, men stod i modsætning til den socialistiske bevægelse i Danmark (fra 1870'erne) ved deres afstandtagen fra »verden«, fra materielle interesser og klassekamp. - *Katholicismen contra Socialdemokratiet* : således i Frankrig og til dels i Tyskland, hvor Bismarck var den, der i 1870'erne og 80'erne forsøgte at begrænse pavekirkenes magt uden dog at sympatisere med dens tydeligste ideologiske modstander, socialisterne. - *l'abbé Frédéric* : den franske betegnelse signalerer typen af en verdensklog og evt. verdsligt tænkende gejstlig i det 18. årh.s stil, jf. fx den som Abbé benævnte person i Goethes roman *Wilhelm Meister* (1795-96).

251

gaa over Rubicon : tage det afgørende skridt som Cæsar, da han år 49 f.Kr. krydsede den norditalienske flod Rubicon og marcherede mod Rom. - *knække sin Kaarde* : som den gudsforgåene, trodsige Ulrik Christian Gyldenløve, i kap. 5 af J.P. Jacobsens roman *Fru Marie Grubbe* (1876), da han endelig kapitulerer for præsten ved sit dødsleje, brækker sin kårde og udråber: »Pardon, Jesus, Pardon!« - *Tjenerinde* : måske med bibelsk klang, se fx Rom., kap.16, v.1.

1.III.5

252

Heiberg, Hertz og Hostrup : en del af de tre digteres komedier fra ca. 1825-60, ofte med et vist biedermeierpræg, fastholdtes århundredet ud i Det Kgl. Teaters repertoire.

720

253

Opsats : hævet bakke på bordet med blomster eller noget af maden. - *allegorisk Menu* : spisekort med symboliserende illustrationer. - *Silen (hoved)* : i græsk-romersk mytologi og kunst en lystig (ældre) mandlig naturguddom, der fornøjer sig med kvinder og især vin. - *Sukkerfustage* : sukkertonde. - *viveur* : (fr.) levemand.

254

Hovedhaar (...) talte : jf. Matt., kap.10, v.30, og Luk., kap.12, v.7.

256

for den Rene: jf. Paulus' brev til Titus, kap.1, v.15.

257

Bestillingsmand : underordnet tjenestemand. - *Ladestok* : pind, der brugtes til forladegeværer, - *for femogtyve Aar siden* : dvs. i den første slesvigske krig 1848-50. - *Mæcener* : velgørere; se Efterskrift s.646. - *Ajax (Aias)*: navn på to forskellige græske helte i kampen om Troja; de er ikke brødre. - *galvaniseres* : egl. dækkes med metalhinde ved anvendelse af elektrisk strøm.

258

riders Pegasus i Jambetrav : digter i jævnt mekanisk versemål. - *larmoyant* : (af fr.) rørstrømsk, tårevædet. - *Toldere* : syndere - men ikke uden for Guds nåde, jf. Luk., kap.18, v.9-14.

1.III.6

259

Decorum : (regler for) sømmelighed. - *Jordaens* : den flamske maler Jacob Jordaens (1593-1678), kendt for sine kraftigt kropslige motiver. - *kanonisere* : kåre til helgen. - *vi ere (...)* have vi : se Efterskrift s.682f

260

(Guld)næseklemme : lorgnet. - *Macbeth - tredje Akt* : Shakespeares tragedie *Macbeth* (ca. 1606, tr. 1623), hvor tronraneren Macbeth ved en festbanket skræmmes fra vid og sans af genfærdet af den myrdede Banquo, hvis fravær han netop hyklerisk har beklaget. - *Her sad nu (...)* tilstede : Lembckes overs. af Macbeths replik i 3.akt, sc.4, v.40f. - *springe over Klingen* : dræbe.

1.III.7

263

fare imag med : spare på. - *dubiøse* : tvivlsomme. - *som Skrædderen (...)* *Slag* : i eventyret »Den tapre Skrædder« (»Das tapfere Schneiderlein« i J. og W. Grimm: *Kinder- und Hausmärchen*, 1812-15 og senere). Engang slår den lille skrædder ud efter en sværm fluer og dræber syv med ét smæk. Derpå anlægger han et bælte med indskriften »Syv med ét slag« og drager ud i verden, hvor han imponerer alle med de prangende ord og ved sin snildhed bedrager de mægtige til at tage dem for gode varer. Hos Gerhard er pointen det illusoriske og ikke 721 som i eventyret dets succes. - *iMarken*: i felten, i kamp. - *Kadre(r)*: den faste kerne i en militærafdeling. - *Landeværn* : i ældre tid en lokalt opstillet forsvarsstyrke; 1801-08 en styrke af reservister. - *Spørgsmaalet om vort Forsvar* : se Efterskrift s.644.

264

Køge-Slag : hvor englænderne 1807 slog de sjællandske landeværnsregimenter forud for bombardementet af København. - *Køgebugts Slag* : det berømte søslag 1678 i Køge Bugt, hvor den danske flåde under Niels Juel tilføjede den svenske flåde et nederlag. - *Der er et yndigt Land* : nationalsangen af Oehlenschläger, trykt 1823. - *ligger paa Strandvejen* : holder sommerferie ved Øresund.

265

lille, fattigt Land : citat fra P.M. Møllers digt »Glæde over Danmark« fra Kinarejsen 1820; heri begynder str. 5: »Klerken raaber i Manillas Rønner: / 'Danmark er et lidet fattigt Land!'« - *Voldenes Sløjfning* : i årtierne

efter 1856. - *dotere* : skænke. - *nye Kirker* : opførelsen af flere af de mange nye kirker uden for voldene skyldtes gaver fra storkapitalister, således Jesuskirken i Valby som gave fra brygger Carl Jacobsen.

266

Waterclosetsystem : se Efterskrift s.648. - *nye System* : som en vits spilles måske også på den politiske betydning af 'system' som forfatningssystem, der var periodens store stridsemne, da kongen indtil 1901 modsatte sig parlamentarisme; se Efterskrift s.676.

1.III.8

266

Paletot('en) : (af fr.) let overfrakke.

268

Fortrydelse : ærgrelse. - *dem fra 48* : frihedsfolkene fra 1848, hvor kravet om demokratisk forfatningsændring rejstes kraftigt i mange europæiske lande og i nogle af dem, bl.a. Danmark, slog igennem. - *Informationer* : privattimer.

269

Nihilismen : her næppe i den russisk-politiske betydning (jf. n.t.s.37), men om fornægtelse af værdier i almindelighed, herunder nationale værdier. - *Sverig-Norge* : i rigsfællesskab (personalunion) 1814-1905.

271

Æske : om (lukket) hestedroske. - *forskriver os (...)* *Forskrivningen* : underskriver en forpligtelses- el. gældserklæring = forskrivning; jf. i øvrigt n.t. romanens titel. - *Café chantant* : se n.t.s.192.

272

Banquos Aand : jf. s.206 og noter dertil.

722

1.III.9

272

Flyvemaskine : en sådan konstruktion tilhørte endnu ved 1890 fantasiens verden. - *Højt fra Dachsteins top* : citatet ikke identificeret, åbenbart fra en populær (oversat) tyrolervise. *Dachstein* : bjerggruppe sydøst for Salzburg.

273

Steierland : ligeledes østrigsk: sydvest for Wien. - *malkontent* : misfornøjet.

1.III.10

276

Rubens(') : den produktive og alsidige flamske maler Peter Paul Rubens (1577-1649) har også malet mytologiske og fyrstelige motiver. - *Watteau('s)* : den franske maler Antoine Watteau (1684-1721) malede gerne galante og erotiske motiver.

278

Bravo : (af ital.) røver, her: lejermorder.

1.III.11

280

Kämtnerdal : jf. n.t.s.241. - *den lille noble Skikkelse* : se n.t.s.44.

281

hans Elskede : Frederik Vis elskerinde Frederikke Dannemand (1790-1862), med hvem han fik flere børn uden for ægteskab; forbindelsen varede til kongens død 1839. - *Hofetat* : stab af hoffunktionærer. - *Hajdukker* : lakajer. - *martialsk* -: krigerisk. - *Chalup* : stor marinerobåd. - *Trekantede* : uniformshat. - *Flaaden tabt* : til englænderne efter bombardementet af København 1807. - *Banken sprængt* : ved statsbankerotten 1813. - *Norge Fanden ivold* : Norge skiltes fra Danmark og kom i personalunion med Sverige ved Kielerfreden 1814 efter Danmarks fatale deltagelse i Napoleonskrigene.

282

Das kommt von das : (ukorr. ty.) Det kommer der ud af det.

283

Lommebog : tegnebog. - *udmærkede* : karakteristiske, særegne.

284

den første : den bedste, ypperste.

285

Staldmester(buk) : person, der forestår en fyrstes staldvæsen og hestehold, eller indehaver af tilsvarende opgave i cirkus.

1.III.12

289

Mill : den liberale engelske filosof John Stuart Mill (1806-73), og *Spencer* : den engelske nytte- og udviklingsfilosof Herbert Spencer 723 (1820-1903) var gjort bekendt i Danmark af især Georg Brandes og Harald Høffding. - *Tant mieux* : (fr.) så meget desto bedre. 290 *stræbe*, *stræbe* : måske hentydning til Goethes *Faust*, 2.del (v.11.936), hvor den fejlfulde hovedpersons frelse begrundes med, at han stedse har stræbt. - *Mandtalslisten* : folketællingsliste, hvor kirkelig tilknytning anførtes.

1.III.13

295

Drapperi : folderigt tæppe el. tøj.

1.III.14

296

wie (...) *sagen* : (ty.) hvordan skal jeg sige. - *nee* : (ty. talesprog) nej. - *Siesind (...)* *verstehen* : (ty.) De er en verdensmand, De vil forstå det. - *hoch* : (ty.) højt. - *epheuomkranste* : efeu el. vedbend var et af kendetegnene ved vinguden i græsk-romersk mytologi.

297

Santa Cæcilia : helgeninde for musikken, ofte afbildet i (kirke)kunsten med det i teksten omtalte blik. - *Benediktinerlikør* : fin likørtype, oprindeligt fremstillet på benediktinerklostret Fécamp i Nordfrankrig.

298

Aber ja, gewaltig : (ty.) omtrent: Jo da, enormt. - *Mei Schatzerl (...)* *nit* : (dialektalt sydtysk) Min lille skat er sød,/ men rig er hun ikke;/ hvad gavner mig rigdommen,/ pengene kysser jeg ikke. Sangens ophav ikke identificeret. - *Schnadahüpfel* : se n.t.s.243. - *Carl Maria von Weber* : (1787-1826) tysk komponist. - *was denken Sie?* (ty.) hvad mener De? - *Mozart* : den østrigske komponist W.A. Mozart (1756-91), der sm.m. den førnævnte Weber og den tyske Felix *Mendelssohn* -Bartholdy (1809-47), den østrigske Franz *Schubert* (1797-1828), den tyske Robert *Schumann* (1810-56) tilsammen betegner Achlaitners musikalske smag - og en alm. klassisk-romantisk, »ældre« smag i sidste del af 1800-t., der også omfatter den polsk-franske komponist *Frédéric Chopin* (1810-49).

299

ein schüchternes (...) *heisse und* : (ty.) en bly lille en, så sandt som jeg hedder Josef, og. - *gaet ned* : tabt den rigtige tonehøjde. - *Ach (...)* *glaube mir*: (ty .) Ak, hvorledes er det da muligt,/ at jeg kan forlade dig;/jeg elsker dig af hjertet,/ det må du tro mig. - *Du hast (...)* *allein* : Du har så ganske indtaget min sjæl, at jeg ikke elsker nogen anden end dig alene.

724

300

tremolo : (af ital.) bølgende spillemåde, idet de brudte akkorder anslås hurtigt efter hinanden. - *Freischütz* : da. titel *Jægerbruden* , bekendt opera fra 1821 af Carl Maria von Weber. - *Olympier* : græsk gud; jf. »Elysium« og n.t.s.51.

1.III.15

301

den alle Eiskendes (...) *Følgesvend* : måske med genklang fra Shakespeares *Merchant of Venice* (ca. 1596, tr. 1600), 5.akt, sc.1. - *sølv mors(hvide)* : af silkestof med indvævede sølvtråde.

302

Cul-de-sac : (fr.) blindgyde.

303

Dravat : overhaling.

305

Chaiselong(en) : sidde møbel, mellemting mellem lænestol og sofa.

1.III.16

306

hverken kunne : nutid, se Efterskrift s.682f.

308

jus retorsionis : (lat.) gengældelsesret. - *Morgen-Frokosten* : morgenmaden. - *stempel-fri* : fritaget for stempelafgift; her vel: uden påtale.

309

dygtig : af god beskaffenhed.

310

det ene Fornødne : udtrykket fra Luk., kap. 10, v.42.

1.III.17

310

tolvtusind Kroner : til vurdering af beløbets størrelse kan anføres, at en københavnsk faglært arbejders årsløn i perioden skønnes at have andraget omkr. 1000 kr., medens årsindtægten for den bedrestillede middelklasse kunne variere omkr. 2000-3000 kr. - *husholderisk* : sparsommelig.

311

Diskontør(er) : person, der køber vekslers, gældsbeviser, før deres udløbstid og gerne til en sløj kurs. - *laane ham paa* : kræve som sikkerhed for lånet. - *Physikus* : se n.t.s.82.

312

l'amour par dépit : (fr.) kærlighed af trods. - *Kravat* : se n.t.s.240.

1.III.18

313

klare sig : forklare for sig selv.

314

die ganze (...) minirt : (ty.) hele hæren er knust på én gang. Upræcist citat af den afdankede militære titelpersons pral i *Holbergs Jakob Von725Tyboe* (tr. 1725), 5.akt, sc.11. - *Synedriet* : egl. bibelsk om det høje

råd i Jerusalem; det gode selskab. - *Bon* : (fr.) godt. - *det ny Foretagende* : minder i virkelighedens verden om grundlæggelsen af det venstreorienterede dagblad Politiken i 1884 med Viggo Hørup og kritikeren Edv. Brandes i redaktionen, se Efterskrift s.646.

315

tuti qyanti : (ital.) tutti quanti: allesammen. - *Asylbørn* : børnehjemsbørn.

316

den Messias : navnet på frelseren, der er profeteret om, som betegnelse for en personlighed, der kan forny samfund og kultur, kunne bl.a. ses både som tema og titel i Viggo Stuckenbergs lille roman *Messias* (1889).

317

Sapientia sat : (lat., egl. et citat fra komediedigteren Terents ca. 200-159 f.Kr.) det er tilstrækkeligt for den, der forstår. - *han er (...) Kvinder bag* : Bøjgens sidste replik - her lidt ændret - i 2. akt af Henrik Ibsens eventyrspil *Peer Gynt* (1867). - *Tæring* : udmarvende sygdom, især tuberkulose.

318

Ewald (...) Fortrolighed : se n.t.s.45.

1.III.19

319

va banque : (af fr.) hasard, hvor alt sættes på spil.

320

Praas : elendig stump lys. - (*Muldvarp*-)Kaas : kurs (gi.dags, poet.). - *aksle* : tage på, egl. tage over skuldrene.

321

Indtil Jorden (...) paa den : mundheld fra Peder Syv, fornyet af N.F.S. Grundtvig, her frit varieret.

322

Prokurator : sagfører, advokat.

323

underkøbt : bestukket.

324

Boudoir -: (af fr.) tilhørende dameværelse.

1.III.20

325

Rædslen for det Tomme : traditionelt udtryk for en forestilling om, at naturen ikke har tomrum; ofte som her brugt psykologisk om en bestemt slags panik. - *Brevtaske(n)* : tegnebog.

326

(-) *patriciske* : storborgerlige. - *en bagatelle* : (fr.) som småting. - *Landauer* : se n.t.s.156.

327

iræ (...) *integratio* : (lat., citat fra den romerske komediedigter Terents, ca. 200-259 f.Kr., i komedien *Andria* 3.akt, sc.3) de eiskendes vrede er en fornyelse af kærligheden, - *paa nogen Tid* : for en vis tid. - *726konfidentiel* : fortrolig, fordrende diskretion. - *ventelig* : vistnok, antagelig.

328

Noget til bedste : en opsparing. - *Middag* : varmt måltid midt på dagen el. om eftermiddagen.

1.III.21

329

ville : nutid, jf. Efterskrift s.682f.; altså: ville have fortolket = ønsker fortolket. - *Hesten* : rytterstatuen fra 1688 af Chr. V på Kgs. Nytorv, af den franske billedhugger A.C. FAmoureux. - *Hovedvagten* : bygning på Kgs. Nytorv, centrum for byens militære bevogtning, for parader m.v., nedrevet 1874. Tekstens erindringsperspektiv her og for det flg. må gælde årene omkr. 1860. - *Gæthuset* el. Gjethuset: gl. kanonstøberi, siden militærskole, nedrevet 1872 for at give plads til opførelsen af det nye Kgl. Teater. - *det gamle Kgl. Theater* : før nybygningen 1874 (af den bygning, der nu kaldes »Gamle Scene«) fandtes den teaterbygning på Kgs. Nytorv, der toges i brug 1748.

330

en masse : (fr.) som mængde.

331

ganske vist : måske i betydningen: afgjort, absolut. - *Beskyttelse* : toldbeskyttelse kontra frihandel var stærkt debatteret i perioden, jf. n.t.s.334.

333

Døren (...) *Kupé* : kupeerne i datidens tog gik i hele vognens bredde og havde kun yderdør; det var således ikke muligt at forlade en kupé, før toget holdt næste gang.

1.III.22

333

over Korsør : med tog og færgeforbindelse vestpå til Jylland og evt. derfra til Hamborg; eller med skib fra Korsør til Kiel. - *Roskilde* : hvor vest- og sydbanen skiltes. - *Masnedsund* : mellem Vordingborg/ Masnedø og Lolland-Falster. Indtil Storstrømsbroens åbning 1937 måtte togrejsende sydpå - fx til Gedser og Berlin - først med færge fra Sjælland over Masnedsund. - *Øerne* : Lolland-Falster. - *Westfalen* : i det vestlige Tyskland ved Rhinen.

334

Haupt und Residentsstadt : (ty.) hovedstad og (konge)residensby. - *Forfatningsstrid* : striden om parlamentarisme, jf. Efterskrift s.644. - *Transit* -: udenlandske varers forsendelse til andet udland, fx via *Frihavn* : Den stigende internationale handel bevirkede, ikke mindst i større handels- og industriforetagender, et ønske om, at der i tilslutning til Københavns eksisterende havn anlagdes en frihavn,

dvs. en havn uden for dansk toldområde. En anlægslov vedtoges af 727 Rigsdagen i 1891. - *sans gene* : (fr.) frit og utvunget. - *Les Doyens* : korr. Ledoyen, fornemt spisested på Champs Elysées i Paris.

335

Æske : lukket køretøj. - *flyvende Koffert* : jf. H.C. Andersens eventyr med denne titel fra 1839. - *filérede* : sammenknyttede tråde i finere håndarbejde. - *DSB* : manus har kun bogstaverne S B, sml. Tekstrettelser s.684-85. - *de elysæiske Marker* = (fr.) Champs Elysées.

336

engt : snævert, tæt. - *Floden* : Elben. - *Sællandske* : ældre form, acceptabel i 1890, for: sjællandske.

1.III.23

337

Vridsløselille : Statsfængslet i V., mellem Glostrup og Tåstrup, var i funktion fra 1859.

338

fiksere(t) : se skarpt på; holde for nar.

339

Mimose : den sarte blomst som betegnelse for sart-snerpet kvinde var bl.a. aktualiseret i Henrik Pontoppidans roman *Mimoser. Et Familjeliv* (1886). - *Psydzzen* : sen.t.s.85.

340

Lacuner : huller, mangler.

1.III.24

344

Roman : oplevelser, kærlighedshistorie. - *Thorvaldsens Museum* : opført i 1840erne. - *unge Piger ikke kunde gaa der* : fordi der var afbildet nøgne figurer.

345

Kondition : stilling som tyende. - *indvendig Jomfru* : tjenestepige til husholdningen m.v., til det indendørs i modsætning til fx malkepige. - *Skudsmaal* : anbefaling, vurdering, sml. n.t.s.48. - *spørge hos Politiet* : der holdt opsyn med prostituerede.

346

bona officia : (lat.) redbon tjeneste.

347

Fablen (...) Mythe : om Amor og Psyche, sml. n.t.s.85 og Efterskrift s.660. - *Molière* : se n.t.s.209. - *de ambulante* : de omkringrejsende (teaterselskaber).

348

odiøs : misbilliget, uacceptabel.

1.III.25

349

Masned sundtoget : jf. n.t.s.333.

350

Jagtvogn : let vogn til lystkørsel. - *sveden* : underfundig, snedig. - *den nærmer* : venstre hest i et forspand. - *Fortrydelse* : ærgrelse, anstød.

351

Varmt : alkohol med varmt vand, toddy, -*gentil* : fin, flot. - *kavéerer* : 728 garanterer, kautionerer. - *Blænker* -: militær opklaringsfortrop. - *ældgamle Bispe-Rede og Kongeby* : Roskilde var i 1800-t. ikke stiftsby med biskop, men havde i middelalderen været dette samt kongeby; domkirken endnu begravelsesplads for danske konger.

352

Issefjorden : her = Roskilde Fjord. - *Paa Sjølund's (...) Sletter* : B.S. Ingemanns digt fra *Julegave* 1816 med N. W. Gades melodi fra 1838. - *realiter* : her: uden omsvøb. - *omtrent mellem le og græde* : citat fra Chr. Winthers digt »Flugten til Amerika«, str. 8.

353

den fjærmer : højre hest i et forspand. - *er genegen til* : har tendens til.

354

menicere el. *menagere*: spare, holde måde.

355

Fange-Koret i »Fidelio« : Beethovens opera F. fra 1805, med senere omarbejdelser, 2.akt, 2.billede.

1.III.26

356

Kirkegaarden : nuv. Solbjerg kirkegård. - *zoologisk Have* : på Frederiksberg Bakke/Valby Bakke, etableret 1859.

357

den store Fabrik : Den Kgl. Porcelænsfabrik havde fra 1882 en ny bygning i Smallegade 45. - *Brillant* : stråleglans. - *Bellman(s)* : om den svenske digter og sangskriver Carl Michaël Bellman (1740-95), se Efterskrift s.659.

358

Lommebog : tegnebog. - *sidste Athenienser* : med et sideblik til etablerementets navn »Elysium« spiller udtrykket her på titlen på (den danske overs. 1878 af) en roman af svenskeren Viktor Rydberg: *Den sista athenaren* (1859).

359

Forstads-Skuespil : folkelig dramatik, modsat den fornemme på nationalscenen og evt. den elegante på boulevardteatre.

1.III.27

360

par dépit : (fr.) af trods. - *Judaskys* : et kys, der forråder, jf. Luk., kap.22, v.47f.

361

Confession : (fr. og eng. af lat.: confessio) bekendelse - såvel tilståelse (bekendelse af synder) som trosbekendelse, her snarest det første, jf. måske Rousseaus *Confessions* (1781-82).

1.III.29

367

Nymfe(-): græsk kvindelig guddom, knyttet til træer, kilder m.v. - *Houris* : de evigt unge kvinder, der spreder fornøjelse i det islamiske 729 paradis. - *Musselmænd* : muhamedanere. - *Faun* : romersk mandlig guddom, d.s.s. græsk satyr; om en gejl mand.

369

Flovheder : dumme bemærkninger.

370

Samfund : miljø.

1.III.30

374

(Eau de) Verveine : (fr.) verbena, jernurt, hvis olie bruges i parfumerier. - *Overkast* : sjal.

1.III.31

375

Fotogravurer : tryk af en teknik, der kombinerer fotografi og ætsning af pladen.

376

vis-à-vis : (fr.) lige overfor. Citatet ikke verificeret, måske fiktivt.

377

Hva'fals : hvadbehager, hvad skulle det være. - *Glarøje* : glasglug.

Frihedsstøtten : på Vesterbrogade, rejst 1792-97 til minde om stavnsbåndets løsning 1788. - *National* : etablissement med restauration og optræden; på stedet findes nu Scala. - *Canal grande* : den centrale vandvej gennem Venezia. - *Jæmbanegaarden* : til dels det nuv. Palads biografteater ved Vesterport station.